

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

חֶמְדַּת יָמִים HEMDAT YAMIM

פְּרֻשֵׁת הַשָּׁבוּעַ אִמּוֹר תִּשְׁעִי"ט

להיכן נעלם פֶּלֶב? מהי התכונה ההכרחית להנהגה? חלק ב

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

להיכן נעלם כלב בן יפונה? הרי הוא היה השותף של יהושע בן נון בהתנגדות לחטא המרגלים וזכה יחד עמו בזכות להיכנס לארץ, לנחול ולהנחיל אותה? כך שאלנו בדברינו לפרשת **קדושים** תשע"ט.
נסה לענות שתי תשובות:

א. היה קשה מאוד "להכנס לנעליו" של משה. מעלתו הגדולה של משה רבנו גרמה לכך, שכל מנהיג שייבחר אחריו "יסבול" מההשוואה אליו. גם משה רבנו חשב שכך וחשב שהפתרון הוא קבוצה של מנהיגים. כך מובא בגמרא בסנהדרין (דף ח ע"א): "כתיב (דברים ל"א ז): "וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לַיהוָשֻׁעַ וַיֹּאמֶר אֵלָיו לְעֵינַי כָּל יִשְׂרָאֵל חָזַק וְאַמֵּץ כִּי אַתָּה תְּבֹא אֶת הָעָם הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְקֹנֵן לְאַבְרָם לְחַת לְהֵם וְאַתָּה תִּנְחַלְנָה אוֹתָם" וכתיב (כמה פסוקים מאוחר יותר (שם כג): "וַיִּצְוֵ אֶת יְהוָשֻׁעַ בֶּן נֹון וַיֹּאמֶר חָזַק וְאַמֵּץ כִּי אַתָּה תְּבִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְהֵם וְאַנְכִי אֶהְיֶה עִמָּךְ" (מה פשר השינוי?) אמר רבי יוחנן: אמר לו משה ליהושע: אתה והזקנים שבדור עמהם. אמר לו הקדוש ברוך הוא: טול מקל, והך על קדקדם - דָּבָר אַחַד לְדוֹר וְאֵין שֵׁנִי דְבָרִין לְדוֹר."

לכן, רק אחד מהם היה יכול להנהיג, ויהושע הוא זה שנבחר. גם כלב הבין זאת, ודחה את בקשתו לשותפות בהנהגה בחמש שנים (כפי שיוכח מן הפסוקים שנצטט להלן). כל זאת, כדי שמנהיגותו של יהושע לא תהא מוטלת בספק.
ב. ועדיין קשה, מדוע לא קיבל כלב בן יפונה הנהגה, לאחר חמש שנים? כדי לענות על כך, נעיין היטב בבקשתו. וז"ל הכתוב בספר יהושע (י"ד ו-יב): "וַיִּגְשׁוּ בְנֵי יְהוּדָה אֶל יְהוָשֻׁעַ בְּגִלְגָל וַיֹּאמֶר אֵלָיו פֶּלֶב בֶּן יַפְנֹה הֲקִנְזִי אַתָּה יְדַעְתָּ אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר דָּבַר יְקֹנֵן אֶל מֹשֶׁה אִישׁ הָאֵלֹהִים עַל אֲדוֹתַי וְעַל אֲדוֹתֶיךָ בְּקִדְשׁ בְּרִנְעָה."

כלב מזכיר את עצמו לפני יהושע בן נון, שנבחר בידי משה רבנו מפי הגבורה. הוא ממשיך גם אח"כ להזכיר רק את עצמו: "בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה אָנֹכִי בְשִׁלַח מֹשֶׁה עֶבֶד יְקֹנֵן אֹתִי מִקִּדְשׁ בְּרִנְעָה לְרַגְלֵךָ אֶת הָאָרֶץ וְאַשְׁבֵּב אֹתוֹ דָּבָר פֶּאֶשֶׁר עִם לִבִּי: וְאֲחִי אֲשֶׁר עָלוּ עִמָּי הִמְסִיוּ אֶת לִב הָעָם וְאָנֹכִי מִלְּאֹתִי אַחֲרַי יְקֹנֵן אֵלָּהִי: וַיִּשְׁבַּע מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר אִם לֹא הָאָרֶץ אֲשֶׁר דִּרְכָה רַגְלֶךָ בָּהּ לֵךְ תִּהְיֶה לְנַחֲלָה וּלְבְנֶיךָ עַד עוֹלָם כִּי מִלְּאֹתִי אַחֲרַי יְקֹנֵן אֵלָּהִי: וְעַתָּה הִנֵּה הַחֲמִיָּה יְקֹנֵן אֹתִי פֶאֶשֶׁר דָּבַר זֶה אַרְבָּעִים וְחֲמֵשׁ שָׁנָה מֵאָז דָּבַר יְקֹנֵן אֶת הַדָּבָר הַזֶּה אֶל מֹשֶׁה אֲשֶׁר הִלֵּךְ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַר וְעַתָּה הִנֵּה אָנֹכִי הַיּוֹם בֶּן חֲמֵשׁ וְשִׁמּוֹנִים שָׁנָה: עוֹדֵנִי הַיּוֹם חָזַק פֶּאֶשֶׁר בַּיּוֹם שִׁלַח אֹתִי מֹשֶׁה כְּכֹחִי אֲזוּ וְכֹחִי עָפָה לְמַלְחָמָה וְלִצְאָת וְלָבֹא: וְעַתָּה תִּנֵּה לִי אֶת הָהָר הַזֶּה אֲשֶׁר דָּבַר יְקֹנֵן בַּיּוֹם הַהוּא כִּי עָנְקִים שָׁם וְעָרִים גְּדוֹלוֹת בְּצִרּוֹת אוֹלֵי יְקֹנֵן אוֹתִי וְהוֹרְשָׁתִים פֶּאֶשֶׁר דָּבַר יְקֹנֵן."

מאוד בולט כי כלב, לא דיבר בענווה כשבא אל יהושע ודרש את השותפות. שמונה עשרה פעמים מזכיר כלב את עצמו ואת זכויותיו. ה'אני ואני ואני חוזר על עצמו. גם כשפעם אחת הוא מזכיר את זכותו של יהושע בן נון הוא מקדים את עצמו אליו.

המסקנה המתבקשת היא כי ענווה היא תנאי הכרחי, כדי לקבל מלכות והנהגה. גם מנהיג שאהבת הארץ והאמונה בקב"ה כל כך חזקה אצלו, אסור שמידת הענווה לא תתפוש מקום מרכזי באישיותו ובדרך התבטאותו.

דווקא בערב יום העצמאות, כשפינו מלא רינה והודאה לקב"ה, על כל הטובות שהוא גומל עמנו, נתפלל שנזכה כי בראש הציבור והמדינה יעמדו תמיד מנהיגים שהענווה היא עטרת לראשם.

לע"נ ר' אליהו כרמל ז"ל נלביע ח' באייר תשע"ו	לע"נ הרב ישראל רוזן זצ"ל נלביע י"ג בחשוון תשע"ח	לע"נ ר' מאיר ז"ל בן יחזקאל שרגא ברכפלד	לע"נ מרת שרה ונגרובסקי ע"ה בת ר' משה זאב נלביע י' בתמוז תשע"ד	לע"נ הרב אשר וסרטיל ז"ל נלביע ט' בכסלו תשס"ט
לע"נ הרב שלמה מרזל זצ"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלביע י' באייר תשע"א	לע"נ הרב ראובן אברמן זצ"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלביע ט' בתשרי תשע"ו	לע"נ דוד צבי טרשנסקי ז"ל בנם של יצחק ונעמי הי"ו נלביע כ"ח באייר	לע"נ גבי אסתר שמש ע"ה נלביע כ' באב תשע"ז	לע"נ מר שמואל שמש ז"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלביע י"ז בסיוון תשע"ד
לע"נ שמואל רוזנהק ז"ל, נלביע ו' באייר תשע"ג לע"נ יחזקאל צדיק ז"ל, נלביע י"א באייר תשע"ו לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד				

הלכה פסוקה

תקצירים מתוך פסקי דין - רשת בתי הדין 'ארץ חמדה גזית'

עורך: הרב הדיין עקיבא כהנא, חוקר במכון משפט והלכה בישראל.

הלוואה לאח לצורך רכישת דירה

'ארץ חמדה גזית' רמת גן/ אייר תשע"ד/תיק מס' 74052

דיינים: הרב אהרן כץ, הרב שלמה אישון, הרב סיני לוי

המקרה בקצרה:

התובע והנתבע הם שני אחים יחידים להוריהם, והתובע סייע לאחיו הנתבע לרכוש בית, בסכום של כ-160,000 ₪, התובע הודה ש-60,000 ₪ ניתנו במתנה, אך טוען ש-100,000 ₪ ניתנו כהלוואה ללא מועד פירעון מוגדר עד שתהיה לנתבע אפשרות להשיב אותם (ל"כשירחיב"). לטענת התובע הדברים נאמרו לנתבע לפני מתן הכסף, ועל הנתבע לפרוע אותם. התובע דורש את הכספים כעת משום שחשב שכעת נוח יותר לנתבע לפרוע. התובע מבקש מבית הדין לקבוע שכשיהיה לאחיו כסף הוא יהיה חייב להחזיר לו. אשת התובע העידה שכך אמר לה התובע. הנתבע טוען שכל הכספים ניתנו במתנה ואילו היה יודע שמדובר בהלוואה לא היה רוכש את הבית.

פסק הדין: בית הדין קובע כי לנותן הכסף יש זכות לתבוע את הכסף בכל זמן שימצא לנכון.

עיקרי הנימוקים:

א. טענה על כסף שניתן במתנה

לא הוצגו לבית הדין ראיות שניתן להכריע על פיהן האם התובע אמר לנתבע במפורש שמדובר בהלוואה ולא במתנה. לפיכך, בית הדין עסק בשאלה כיצד יש לפרש נתינה של כסף ללא סיכום מפורש, כאשר הנותן טוען שמדובר בהלוואה והמקבל טוען שמדובר במתנה.

בטור (חוי"מ סי' עה) נאמר שכשאדם נתבע על ידי חבירו וטוען שהוא מחל לו או נתן לו במתנה, נפטר הנתבע מהשבת הכסף בשבועת היסת וכך נפסק בשו"ע (חוי"מ עה, ז). הסמ"ע כתב שלמרות שאין דרך בני אדם לתת מתנות הנתבע נאמן בשבועת היסת. הש"ך (עה, כב) כתב שטענת הנתבע שקיבל את הכסף במתנה היא טענה גרועה ולכן הנתבע נאמן רק אם יש לו מיגו והיה יכול לפטור עצמו בטענה טובה אחרת. אלא שבמקרה שלנו אין לנתבע מיגו, שהרי אינו נאמן שפרע את החוב ללא הצגת תיעוד. זאת, משום שבימינו העברת סכומים בשיעור כזה נעשית בצורה מתועדת בדרך כלל.

ב. טענת מתנה בין בני משפחה

אמנם, היה מקום לומר שכיון שמדובר בבני משפחה, טענת מתנה, היא טענה טובה. אלא שיש להבדיל בין מתנות קטנות למתנות גדולות, וכך היא גם מסקנת הישועות יעקב שמסביר מהו ההבדל בין הדיינים הבאים: מצד אחד, הרמ"א (רטז) פסק שאדם שמאכיל את חתנו על שולחנו יכול לתבוע ממנו כסף על כך, ומצד שני בשו"ע (אבן העזר נ, ב) פסק שאדם שמקדש את אחותו, התכוון לתת לה את הכסף במתנה, כי ידע שהקידושין לא תופסים ונתן לה בדרך זאת. במקרה השני מדובר על סכום קטן ולכן יש להניח שנתן במתנה, לעומת זאת במקרה הראשון מדובר בהרבה כסף, ולכן לא סביר שהוא ניתן במתנה, אלא בהלוואה. וכך גם כתב הרב יועזר אריאל שליט"א (י"כספים שניתנו לקרוב משפחה מתנה או הלוואה", תחומין כרך כז).

ג. משקל כוונתו של התובע

לטענת הנתבע הוא קיבל את הכסף במתנה, ואילו התובע תיאר את הקושי שלו לתת את הכספים, והסביר שהוא ציפה לקבל את הכסף בחזרה, אף שלא אמר זאת בפירוש. ישנם פוסקים רבים הסבורים שבמתנה גם דברים שאדם חשב בליבו הם בעלי תוקף (רמ"א חוי"מ רז, ד) וזאת משום שהדבר תלוי רק בדעתו של נותן המתנה.

למעבר לפסק הדין המלא

מתפללים לרפואתם השלימה של:

אליעזר יוסף בן חנה ליבא
מאיר בן דינה ציפורה
נתנאל אילן בן שיינא ציפורה
יוסף (יוסי) בן חנה
שרה בת שולמית
רוחמה רחל בת שושנה
יפה בת רחל יענטע
נחמה צביה בת שושנה בריינא

ניר רפאל בן רחל ברכה
רועי משה אלחנן בן גינה דבכה
יאיר מנחם בן יהודית חנה
רפאל ישי בן צפורה פייגא
איילת חן בת שולמית
דוד חיים בן סרח
מאירה בת אסתר
ליליאן בת פורטונה

יהודה בן חיה אסתר
דוד חיים בן רסה Rassa
יוסף בן רחל חילי
נתנאל בן שרה זהבה
יוסף בן סרח
נעמי בת אסתר
רבקה רינה בת גרונה נתנה
ברכה בת מרים רחל

בתוך שאר חולי עם ישראל

חמדת החינוך

הרב יוני לביא, מנהל מוקד "חברים מקשיבים" לנוער (טל: 1599-5000-54 בכל ערב, ובאתר: makshivim.org.il)
ופעיל ב'לבבות' - קו יעוץ להורי מתבגרים (טל: 02-9973232 ובאינטרנט levavot.org.il)

עצמאות בשבילי

את שואלת למה אני כל-כך שמח היום? את לא מבינה למה אני "עושה עניין" מיום העצמאות?
אני אגיד לך למה.

עצמאות בשבילי זו לא סתם מילה.

עצמאות זה המון דברים קטנים שמצטרפים לדבר מדהים שהמילים שלנו דלות מלתאר.
את רוצה בכל זאת שאנסה?

אז הנה –

עצמאות בשבילי זה לקבל צו מילואים שמתנגש (שוב...) עם החופשה המשפחתית, ובכל זאת ללבוש בגאווה את המדים הירוקים ולזכור שגם הסבא רבא שלי, קיבל זימון לצבא. אלא שאז זה היה הצבא הסובייטי וסבא פנחס נפל בקרב צושימה בין יפן לרוסיה במלחמה שלא היה לו שום קשר אליה.

עצמאות בשבילי זה להיתקע בפקקים בדרך לעבודה, אבל לזכור שזה רק בגלל שהארץ שלנו עמוסה במכוניות ומליאה באנשים עובדים ושהולכים ובונים לתפארת את המדינה שלהם, ולא ארץ זרה שמחר תפנה להם עורף.

עצמאות זה לשלם מס הכנסה, ביטוח לאומי ולהוסיף גם מע"מ, אבל לזכור שהכסף לא הולך לממן משתאות פאר של הפריץ או כיבושי ראווה של הקיסר. הוא ישמש לבניית כבישים ותחנות כוח, לקניית טנקים ועזרה לחולים ונוזקים.

עצמאות בשבילי זה להיכנס לרכב ותוך שעה לנשק את אבני הכותל או להוריד דמעה בקבר רחל, לקרוא תהילים במערת המכפלה או לרקוד כל הלילה אצל רשביי.

עצמאות זה לזכור שאת מה שמשא רבינו היה יכול רק לחלום עליו, ורבי יהודה הלוי התגעגע אליו בשירתו, אני יכול לגעת, לחבק ולנשום אל תוכי.

עצמאות זה לציין יום חג לדמוקרטיה ביום הבחירות ולדבר בעברית כמו שדיברו כאן לפני אלפיים שנה.

עצמאות זה להתלונן בטיסות, אבל עדיין למחוא כפיים ולהתרגש כשנוחתים חזרה.

עצמאות זה מלחמת ששת הימים ומבצע יונתן, ומנורת שבעת הקנים ודגל כחול לבן.

עצמאות בשבילי זה לזכור שהפריבילגיה לקטר ולבקר את המדינה שאני חי בה, הם דברים שלא היו לי במשך אלפיים שנות גלות, ולא קיימים עד היום בכל המדינות הסובבות אותנו...

עצמאות זה לדעת שלמרות שאין לנו נפט וכמעט תמיד חסר מים, שיש לנו אויבים מבחוץ ומאבקים מבפנים, עדיין אנו חיים בארץ המובטחת באחת התקופות הטובות בהיסטוריה ומגשימים חלום של דורות.

עצמאות בשבילי זה לקרוא את התנ"ך ולראות איך נבואות האתמול הפכו לכותרות העיתונים של היום. זה לראות פריחה רוחנית של ישיבות, כוללים ובתי מדרש שלא היה כדוגמתה מאז תקופת דוד ושלמה.

עצמאות זה לדעת שעדיין לא הגענו אל התחנה האחרונה, אבל כן, הרכבת שלנו סוף סוף דוהרת על הפסים.

עצמאות זה לדעת שישראל אומנם חוגגת 71, אבל במושגים של מדינות היא עדיין... תינוקות וסובלת מכמה מחלות ילדות. לכן סבלנות ואופטימיות נחוצות מאוד למי שבוחר לגור בה.

עצמאות בשבילי זה לא להיות כפוי טובה.

זה לשאת עיניים לשמים ביום ה' באייר ולומר: **הללויה**.

שו"ת במראה הבזק

מתוך ח"ד

Rome, Italy

רומא, איטליה

תשרי, ה'תשנ"ו

כהן שנשא גיורת שנתגיירה בקטנותה מתוך אי-ידיעה, דינו, מקור האיסור ודין הבנים

שאלה

כהן התחתן עם גיורת שנתגיירה בהיותה בת חודש. האשה עצמה, לא ידעה על כך עד סמוך לחתונה, גם לחתן נודע הדבר אחרי שכל ההכנות לחתונה נסתיימו. רב מסויים בארץ אחרת ערך להם חו"ק למרות המידע החדש. החתן מבין עכשיו את חומרת הענין ושואל מה דינו ואם אפשר להתחשב בכך שהם לא ידעו מראש על הבעיה כאשר החליטו להתחתן? האם ניתן למצא כאן צד היתר?

תשובה

במקרה שהאשה ודאי גיורת והאיש ודאי כהן, אין פתרון להתיר בעיה זו, עם כל עוגמת-הנפש שבדבר¹. ונוסיף כמה הערות עקרוניות:

נחלקו ראשונים בענין איסור גיורת לכהן.

דעתם של רמב"ם (הל' איסורי ביאה פי"ח ה"ג) והתוס' (יבמות סא ע"א ד"ה אין) היא שהאיסור הוא מצד זונה, וכן פסק בטוש"ע (אבן העזר סי' ו' סעיף ח).

דעת רשב"ד (בהשגות, שם) ורשב"א (בחי' דוש"י ליבמות ס ע"ב ובתשובות ח"א א' רלא) היא שהאיסור מצד גזירת הכתוב "בתולות מזרע בית ישראל".

והנה לשיטת רמב"ם פשוט שהבן יהיה חלל, וכמו שכתב בפירוש בהל' איסורי ביאה (פ"י ה"ו) וכן פסק מרן בשו"ע (סי' ז' סעיף יד).

אך לשיטת רשב"א ורשב"ד יש לדון, והמ"מ שם כתב דאפשר דהוי חלל מטעם שהוא איסור המיוחד בכהונה, ודעת הגר"א (סי' ז' ס"ק נו), שלדעתם לא יהיה חלל, ו"מנחת חינוך" (מצוה רסז אות ח במהדורת מכון ירושלים) מסתפק בענין (בירושלמי קידושין פ"ד ה"ו מפורש שהבן אינו חלל, אך נראה מבבלי יבמות ס ע"א שחולק על הירושלמי, וסובר שיש חלל מחייבי עשה, וטעמא דבוגרת לכה"ג, שלא הוי חלל, משום דסופה להיות בוגרת תחתיו, וכדפסקו שם ר"ף ורוב הראשונים, ודלא כבה"ג).

האם איסור גיורת לכהן הוא דאורייתא:

בריטב"א יבמות (ס ע"ב) כתב דלר"ע הוא דאורייתא (ועיין ב"אגרות משה" אבה"ע ח"א סי' יא מה שדן בסתירה בדבריו) וכן כתב רשב"א במפורש, שיהיה אסור מדאורייתא (ותמה על רש"י שלשיטתו צריך לכאורה להיות אסור רק מדרבנן).

אך יש מן האחרונים שדנו, שיהיה אסור רק מדרבנן, עיין בשו"ת "היכל יצחק" (אבן העזר ח"א סי' יז-יח) ובשו"ת "יביע אומר" (ח"ז חאה"ע סי' יא).

ונפקא מינות בענין:

א. אם הבן יהיה חלל דאורייתא או דרבנן. הנפקא מינה בין חלל דאורייתא לחלל דרבנן,

שחלל דאורייתא אינו כהן כלל, וחלל דרבנן הנו מדאורייתא כהן, ולכן אינו אוכל בתרומה (כחלל) ואינו מיטמא למתים ונושא אשה שראויה לכהן (רמב"ם פ"ט מהל' איסורי ביאה ה"י, שו"ע אבה"ע סי' ז' סעיף כ) ואינו נושא את כפיו ("משנה ברורה" סי' קעח ס"ק קנו).

ב. אם יש ספק בהיות האשה גיורת, אם נאמר, שהאיסור דרבנן, יש מקום להקל, עיין בשו"ת "יביע אומר" (ח"ז חאה"ע סי' יא) ושו"ת "היכל יצחק" (אבה"ע ח"א סי' יז-יח) שדנים בכך.

¹ שו"ת "במראה הבזק" (ח"ב תשובה ק"ג), עיי"ש באריכות בתשובה ובמקורות.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת:
הרב זלמן נחמיה גולדברג
הרב נחום אליעזר רבינוביץ
הרב ישראל רוזן

לע"נ מרים ריגלר ע"ה רעייתו של ד"ר מיכאל ריגלר הי"ו נלב"ע אייר תשע"ח	לע"נ רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג	לע"נ חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלב"ע ז' בתשרי תשע"ה	לע"נ סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלב"ע כ"ד בחשוון תשע"ח
לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד			